

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu MERCİMEK 2022

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA
GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**Ürün Raporu
MERCİMEK
2022**

Hazırlayan

Zarife Nihal GÜLAÇ
Ziraat Yüksek Mühendisi
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
zarifenihal.gulac@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 358
ISBN: 978-625-8451-49-8

Eylül/ 2022

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah.
Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5458

© TEPGE

Her Hakkı Saklıdır

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Tablo ve grafiklerdeki rakamların bir bölümü desimalli kullanıldığından ara ya da alt toplamaları genel toplamaları ile farklılık gösterebilir.

Yayın içerisindeki istatistik veriler hazırlandığı dönemde ilgili kaynaklardan elde edilen yayınlanmış son veriler olup sonraki dönemlerde, yapılan güncellemelerden dolayı farklılıklar olabilir.

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	ii
Grafikler Listesi.....	iii
1.Giriş.....	1
2. Dünyada Durum	1
2.1. Dünyada Mercimek Ekim Alanı	1
2.2. Dünyada Mercimek Üretimi.....	2
2.3. Dünya Mercimek Verimi	3
2.4. Dış Ticaret.....	4
2.4.1. İthalat.....	4
2.4.2. İhracat.....	5
2.5. Dünya Mercimek Fiyatları.....	6
3. Türkiye’de Durum.....	7
3.1. Türkiye’de Mercimek Ekim Alanı	7
3.2. Türkiye’de Mercimek Üretim Miktarı	9
3.3. Türkiye’de Mercimek Tüketimi	10
3.4. Dış Ticaret.....	11
3.4.1. İthalat.....	11
3.4.2. İhracat.....	12
3.5. Türkiye Mercimek Fiyatları	122
3.6. Türkiye’de Mercimek Destekleme Politikaları	133
4. Genel Değerlendirme	144
Ek Tablolar	16
Kaynaklar	255

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ülkelere göre dünya mercimek ekim alanı (bin ha).....	1
Tablo 2. Ülkelere göre dünya mercimek üretimi (bin ton).....	2
Tablo 3. Ülkelere göre dünya mercimek verimi (kg/da).....	3
Tablo 4. Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (bin ton).....	4
Tablo 5. Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (bin ton).....	5
Tablo 6. Önemli üretici ülkelerde mercimek üretici fiyatları (\$/ton).....	6
Tablo 7. Türkiye mercimek denge tablosu (bin ton).....	7
Tablo 8. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek ekim alanları (bin da).....	8
Tablo 9. İllere göre Türkiye yeşil mercimek ekim alanları (bin da).....	8
Tablo 10. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek üretimi (bin ton).....	9
Tablo 11. İllere göre Türkiye yeşil mercimek üretimi (bin ton).....	10
Tablo 12. Türkiye mercimek tüketimi.....	11
Tablo 13. Ülkelere göre Türkiye mercimek ithalatı (ton).....	11
Tablo 14. Ülkelere göre Türkiye mercimek ihracatı (ton).....	12
Tablo 15. Türkiye mercimek fiyatları (TL/kg).....	122
Tablo 16. Verilen destekler (TL/kg).....	133
Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya mercimek ekim alanı (bin ha).....	16
Ek Tablo 2. Ülkelere göre dünya mercimek üretim (bin ton).....	17
Ek Tablo 3. Ülkelere göre dünya mercimek ithalat miktarı (ton).....	18
Ek Tablo 4. Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (ton).....	19
Ek Tablo 5. Ülkelere göre mercimek verimi (kg/da).....	20
Ek Tablo 6. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek ekim alanları (bin da).....	21
Ek Tablo 7. İllere göre Türkiye yeşil mercimek üretim alanları (bin da).....	21
Ek Tablo 8. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek üretimi (bin ton).....	21
Ek Tablo 9. İllere göre Türkiye yeşil mercimek üretimi (bin ton).....	22
Ek Tablo 10. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek verimi (kg/da).....	22
Ek Tablo 11. İllere göre Türkiye yeşil mercimek verimi (kg/da).....	233
Ek Tablo 12. Ülkelere göre Türkiye mercimek ithalatı (ton).....	243
Ek Tablo 13. Ülkelere göre Türkiye mercimek ihracatı (ton).....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.4

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Mercimek ekim alanında önemli ülkeler (%)	2
Grafik 2. Mercimek üretiminde önemli ülkeler (%).....	3
Grafik 3. Dünya mercimek ekim alanı, üretimi ve verimi	4
Grafik 4. Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (2021, %).....	5
Grafik 5. Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (2021, %).....	6
Grafik 6. Önemli üretici ülkelerde mercimek üretici fiyatları (\$/ton).....	6
Grafik 7. Türkiye’de mercimek ekimi yapılan önemli iller (2021, %)	9
Grafik 8. Türkiye’de mercimek üretimi yapan önemli iller (2021, %)	10
Grafik 9. Türkiye mercimek fiyatları (TL/kg).....	13

1. GİRİŞ

Baklagiller familyasına ait türler tüm dünya için çok önemli bitkisel protein kaynağı olmakla beraber bu ürünler, “Dünya Gıda Programı” ve diğer “Gıda Yardım Girişimleri” kapsamında genel gıda sepetlerinin önemli bir parçası olarak kullanılmaktadırlar. Hayvansal proteinler, besin madde içeriği bakımından insan beslenmesinde bitkisel proteinlerden daha uygun bulunmakla birlikte, baklagiller zengin protein ve aminoasit içerikleriyle hayvansal proteinlerle kıyaslanabilir seviyededir (Kaya, 2010).

Dünyada insan beslenmesindeki bitkisel proteinlerin %22’sinin, karbonhidratların %7’sinin, hayvan beslenmesindeki proteinlerin %38’inin ve karbonhidratların %5’inin yemeklik baklagillerden sağlandığı belirtilmektedir (Adak ve ark., 2009). Ayrıca, %18–32 oranında protein içeren yemeklik tane baklagiller, gelişmekte olan ülkelerin beslenme sorununun çözümünde ve beslenmedeki protein açığının giderilmesinde sıklıkla gündeme gelmektedir (Kün ve ark., 2004).

Mercimek, fasulye, nohut, bezelye, bakla ve börülceyi içine alan baklagiller, dünyadaki iki milyardan fazla insan için protein kaynağıdır (UBK, 2014). Bakliyat üretimi dünya geneline yayılmış olmakla beraber, mercimek üretimi Amerika ve Asya ülkelerinde yoğunluk kazanmıştır.

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünyada Mercimek Ekim Alanı

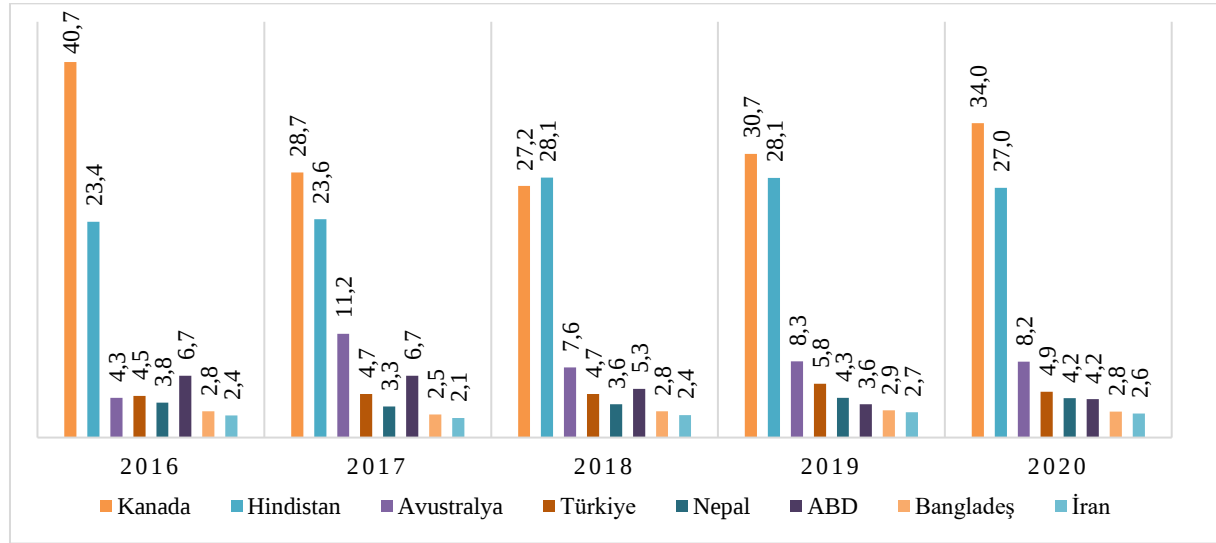
Mercimeğin dünyadaki üretim alanları FAO verilerine göre incelendiğinde; 2020 yılında bir önceki yıla göre %3 oranında artarak 5 milyon ha alanda gerçekleşmiştir. Uzun yıllar mercimek ekiminde lider olan Kanada’da 2020 yılında bir önceki yıla göre %15 oranında artış görülmüş ve 1,7 milyon hektarla Kanada ekim alanlarında ilk sırada yer almıştır. Hindistan’da mercimek ekim alanları 2020 yılında bir önceki yıla göre %1 oranında azalarak 1,4 milyon hektar alanda mercimek ekimi gerçekleştirilmiştir. Avustralya son yıllarda mercimek ekim alanlarını arttırarak 412 bin ha ile üçüncü sırada yer alırken, Avustralya’yı Türkiye ve Nepal takip etmiştir. Türkiye’de 2020 yılında bir önceki yıla göre ekim alanlarında %12 bir daralma olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Ükelere göre dünya mercimek ekim alanı (bin ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kanada	2.221	1.773	1.499	1.488	1.704
Hindistan	1.276	1.461	1.549	1.363	1.354
Avustralya	234	693	418	400	412
Türkiye	246	292	259	282	248
Nepal	206	207	199	209	213
ABD	366	414	291	174	208
Bangladeş	154	155	156	142	141
İran	131	132	134	133	131
Diğer	627	1.054	1.003	654	597
Dünya	5.463	6.181	5.508	4.846	5.010

Kaynak: FAO, 2022

Grafik 1. Mercimek ekim alanında önemli ülkeler (%)

Kaynak: Tablo 1

2.2. Dünyada Mercimek Üretimi

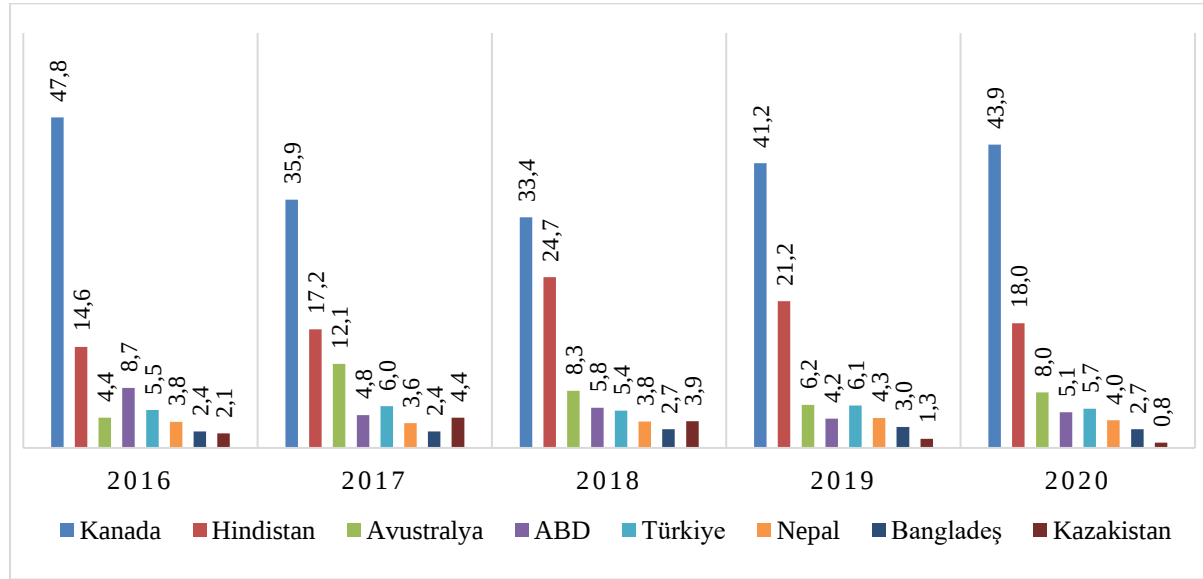
FAO verilerine göre 2020 yılında dünyada 5 milyon hektarlık bir alanda yaklaşık 6,5 milyon ton mercimek üretilmiştir. 2020 yılı itibarıyla 2,9 milyon tonluk üretim ile bir önceki yıla göre %20 oranında artışla Kanada dünya mercimek üretiminin %44'ünü karşılayarak ilk sırada yer almıştır. Hindistan 1,2 milyon ton üretim yaparak ikinci sırada yer almaktadır ve bir önceki yıla göre üretimini %4 oranında azalmıştır. Hindistan üretim alanlarında ilk sırada yer alırken yaşanan iklim değişikliği ve doğal afetlere paralel olarak veriminin Kanada'ya göre düşük olması nedeniyle üretimde ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada 526 bin ton ile Avustralya yer almaktadır ve bir önceki yıla göre üretimini %46 oranında arttırmıştır. ABD ise 336 bin ton üretim ile dördüncü sırada yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Ülkelere göre dünya mercimek üretimi (bin ton)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kanada	3.194	2.558	2.192	2.382	2.868
Hindistan	976	1.224	1.622	1.228	1.180
Avustralya	292	865	543	359	526
ABD	580	339	381	244	336
Türkiye	365	430	353	354	371
Nepal	253	254	249	251	263
Bangladeş	158	169	177	175	177
Kazakistan	140	313	254	75	51
Diğer	725	977	800	714	766
Dünya	6.683	7.131	6.571	5.784	6.538

Kaynak: FAO, 2022

Grafik 2. Mercimek üretiminde önemli ülkeler (%)

Kaynak: Tablo 2

2.3. Dünya Mercimek Verimi

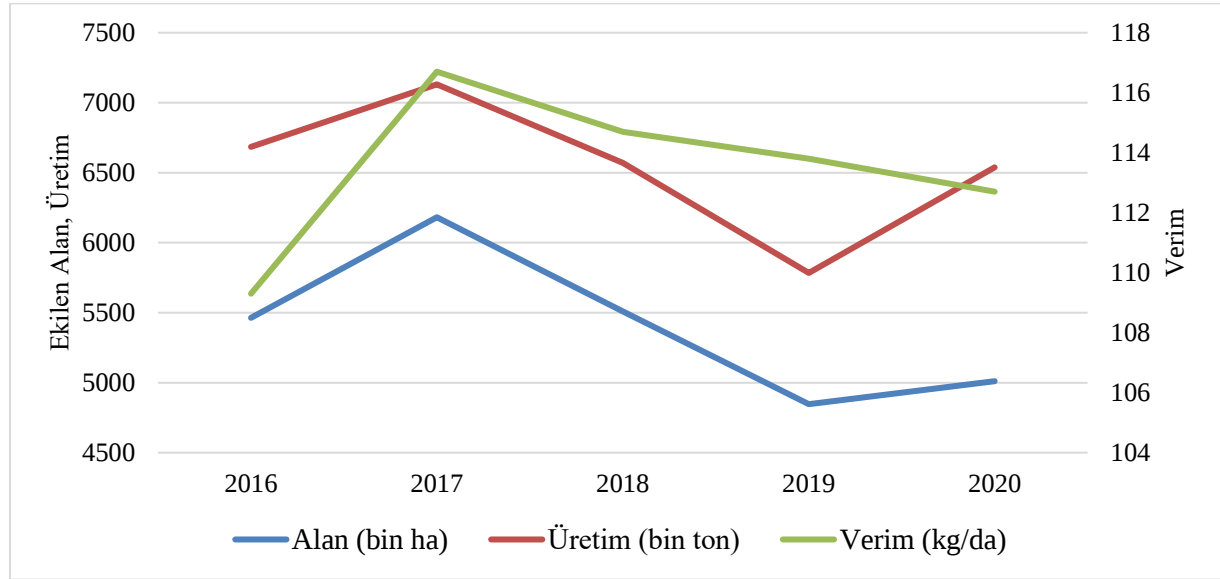
Ülkelere göre mercimek verimi FAO verilerine göre incelendiğinde; 2020 yılına göre üretimde önemli ülkeler içinde yer alan Kanada'nın 168 kg/da ile sekizinci sırada, Türkiye'nin 150 kg/da' la onuncu sırada yer aldığı görülmektedir. Yine üretimde söz sahibi olan Hindistan 87 kg/da ile dünya ortalaması olan 113 kg/da'nın oldukça altında kalmaktadır (Tablo 3). Hindistan'da verimin düşük olmasına rağmen üretimde söz sahibi olması üretim alanlarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 3. Ülkelere göre dünya mercimek verimi (kg/da)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Ürdün	117,9	571,4	397,0	340,0	313,9
Çin	237,2	253,6	247,5	248,9	251,2
Yeni Zelanda	243,1	245,2	246,9	245,1	245,6
Mısır	206,4	225,7	241,6	220,5	216,8
Tacikistan	156,1	142,8	181,6	191,8	190,4
Suriye	92,2	102,2	58,9	88,6	177,7
Filistin	142,7	146,9	160,1	169,9	176,9
Kanada	143,8	144,2	146,2	160,0	168,2
ABD	158,5	82,1	131,3	140,1	161,6
Türkiye	148,2	147,0	136,1	125,5	149,7
Dünya Ortalaması	109,3	116,7	114,7	113,8	112,7

Kaynak: FAO, 2022

Grafik 3. Dünya mercimek ekim alanı, üretimi ve verimi

Kaynak: Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3

2.4. Dış Ticaret

2.4.1. İthalat

Trademap verilerine göre; 2021 yılında dünyada gerçekleşen toplam mercimek ithalatının %33'ü 1,9 milyon ton ile Trinidad ve Tobago'ya, %13'ü 725 bin ton ile Hindistan'a, %9'u ise 537 bin ton ile Türkiye'ye yapılmıştır.

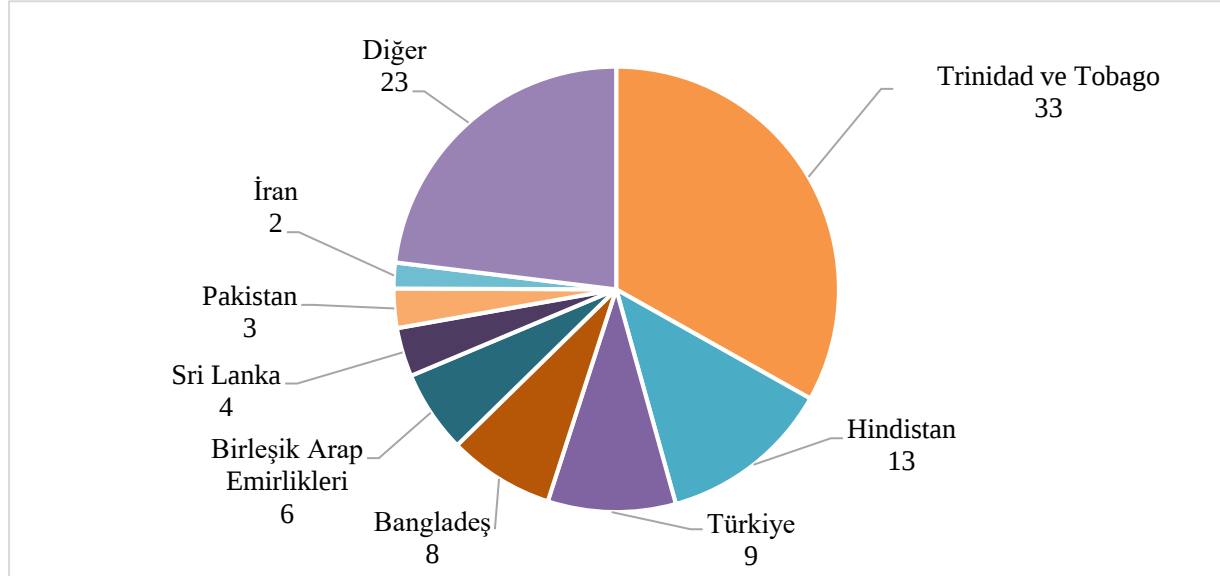
Hindistan'da iklim koşullarında yaşanan olumsuzlukların yanında COVID-19 etkisiyle artan gıda fiyatları ve bakliyat talepleri 2020 yılında ithalatın artmasına neden olmuştur. Dünya toplam mercimek ithalatı ise 2021 yılında bir önceki yıla göre %21 oranında azalarak 5,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (bin ton)

Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Trinidad ve Tobago	1.739	1.950	1.850	2.359	1.916
Hindistan	1.123	217	822	1.061	725
Türkiye	371	355	401	630	537
Bangladeş	288	381	490	518	445
Birleşik Arap Emirlikleri	274	194	268	244	346
Sri Lanka	166	-	177	178	205
Pakistan	146	84	124	194	165
İran İslam Cumhuriyeti	127	97	86	105	108
Diğer	1.324	1.618	1.403	1.987	1.333
Dünya Toplam	5.558	4.896	5.621	7.276	5.780

Kaynak: Trademap, 2022

Grafik 4. Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (2021, %)

Kaynak: Tablo 4

2.4.2. İhracat

Trademap'ın dünya mercimek ticaretine yönelik 2021 yılı verilerine göre mercimek ihracatının %48'i Kanada, %22'si Avusturalya, %7'si Trinidad ve Tobago ve yine %7'lik kısmı Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir.

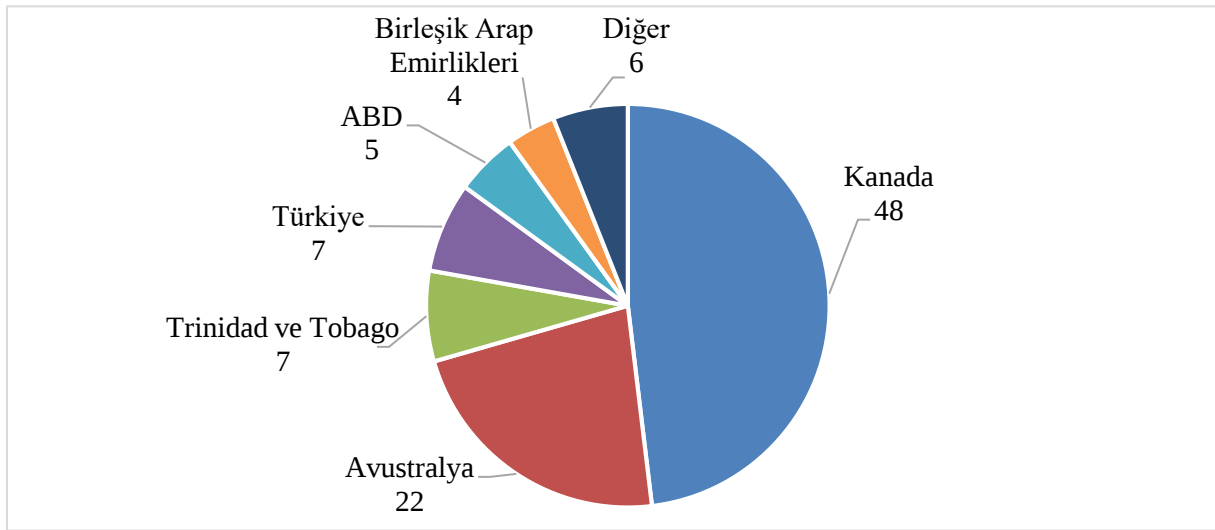
2020 yılında Kanada bir önceki yıla göre ihracatını %38 oranında azaltarak 1,9 milyon ton olarak gerçekleştirirken, Avusturalya %27 oranında arttırarak 900 bin ton, Trinidad ve Tobago'da %22 oranında artarak 291 bin ton ve Türkiye'de ise %29 oranında azalarak 289 bin ton olarak gerçekleştirmiştir. Toplam ihracat ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %25 azalarak 4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (bin ton)

Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Kanada	1.641	1.644	2.117	3.125	1.928
Avustralya	903	429	515	706	900
Trinidad ve Tobago	122	146	162	238	291
Türkiye	264	298	309	406	289
ABD	277	134	263	330	202
Birleşik Arap Emirlikleri	156	151	210	251	157
Rusya Federasyonu	63	78	151	56	81
Kazakistan	99	171	182	69	48
Diğer	170	251	156	196	131
Dünya Toplam	3.695	3.303	4.064	5.377	4.028

Kaynak: Trademap, 2022

Grafik 5. Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (2021, %)

Kaynak: Tablo 5

2.5. Dünya Mercimek Fiyatları

Mercimek üretiminde söz sahibi ülkelerin üretici fiyatlarına bakıldığında, en yüksek fiyatın Türkiye’de, en düşük fiyatın ise Kanada’da olduğu görülmektedir. 2020 yılında mercimek üretici fiyatı Türkiye’de 502 \$/ton olup bir önceki yıla göre %15 oranında artmıştır, ABD 384 \$/ton ile bir önceki yıla göre %19 oranında artmış, Kanada’da ise 434 \$/ton olup bir önceki yıla göre %37 oranında artmıştır (Tablo 6).

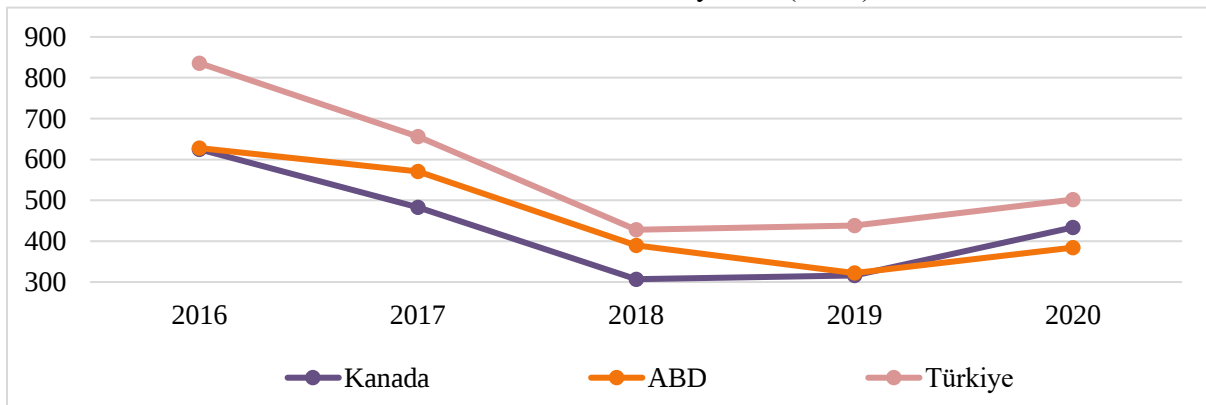
Lezzet, aroma ve mikro element bakımından zengin olan Türkiye mercimeği, yurt dışı fiyatlarından daha yüksek fiyata işlem görmekte olmasına karşın, dış ticarete yüksek fiyata rağmen alıcı bulmaktadır.

Tablo 6. Önemli üretici ülkelerde mercimek üretici fiyatları (\$/ton)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kanada	625	483	307	316	434
ABD	628	571	390	322	384
Türkiye	836	656	428	438	502

Kaynak: FAO, 2022

Grafik 6. Önemli üretici ülkelerde mercimek üretici fiyatları (\$/ton)

Kaynak: Tablo 6

3. TÜRKİYE’DE DURUM

Gelişmekte olan birçok ülkede düşük gelirli insanların önemli besin kaynakları arasında bulunan yemeklik baklagiller, Türkiye’de pek çok ailenin günlük tüketiminde önemli yere sahiptir (Uzunöz, 2009). Toplam baklagil üretimi dikkate alındığında, Türkiye dünyanın en büyük üreticileri arasındadır (FAO, 2016). Türkiye’de üretimi yapılan 9 çeşit kuru baklagilden en fazla yetiştirilenleri nohut, kuru fasulye ve mercimektir.

Türkiye mercimek üretimi 2020/21 üretim dönemine göre incelendiğinde; üretim alanlarının %85’ini ve üretimin %89’unu, ithalat ve ihracatın %90’ını ve kişi başına tüketimin %87’sini kırmızı mercimek oluşturmaktadır. TÜİK denge tablosuna göre kırmızı ve yeşil mercimek üretim alanları 2020/21 üretim döneminde bir önceki üretim dönemine göre %12 oranında azalarak 248 bin hektar alanda üretim yapılmıştır. Üretim miktarı ise %5 oranında artarak 371 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ihracat %3 oranında azalarak 307 bin ton, ithalat ise %1 oranında artarak 522 bin ton olmuştur. Yurt içi kullanım ise %1 oranında artmış ve 520 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Türkiye mercimek denge tablosu (bin ton)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Alan (1000 ha)	252	293	277	282	248
Üretim	365	430	353	354	371
Yurt içi kullanım	480	486	451	471	520
İthalat	386	312	341	515	522
İhracat	261	244	359	315	307
Kişi Başına Tüketim (kg)	6	6	5	5	6

Kaynak: TÜİK, 2022

3.1. Türkiye’de Mercimek Ekim Alanı

TÜİK verilerine göre ekim alanları iller bazında incelendiğinde; kırmızı mercimek üretiminin ağırlıklı olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, yeşil mercimek üretiminin ise ağırlıklı olarak İç Anadolu Bölgesi’nde yapıldığı görülmektedir.

2021 yılında kırmızı mercimeğin %46’sı 1,2 milyon dekar ile Şanlıurfa’da, %22’si 576 bin dekar ile Diyarbakır’da, %7’si ise 176 bin dekar ile Mardin’de üretilmiştir. Kırmızı mercimek ekim alanları 2021 yılında bir önceki yıla göre %24 oranında artmıştır. Ekim alanında en fazla artış; Şanlıurfa, Siirt, Konya ve Adıyaman illerinde görülmüştür. Üretim alanlarındaki azalma ise %10 ile Gaziantep ilinde olmuştur ve üretim alanı 47 bin dekara gerilemiştir (Tablo 8).

Tablo 8. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek ekim alanları (bin da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Şanlıurfa	1.121	930	950	806	1.188
Diyarbakır	758	681	632	537	576
Mardin	304	302	277	176	176
Batman	141	133	152	143	150
Siirt	76	73	70	88	128
Şırnak	26	31	39	116	112
Konya	19	32	65	40	64
Gaziantep	73	75	68	52	47
Kilis	38	37	34	35	34
Adıyaman	30	12	6	13	30
Diğer	107	125	135	92	97
Toplam	2.693	2.431	2.428	2.098	2.602

Kaynak: TÜİK, 2022

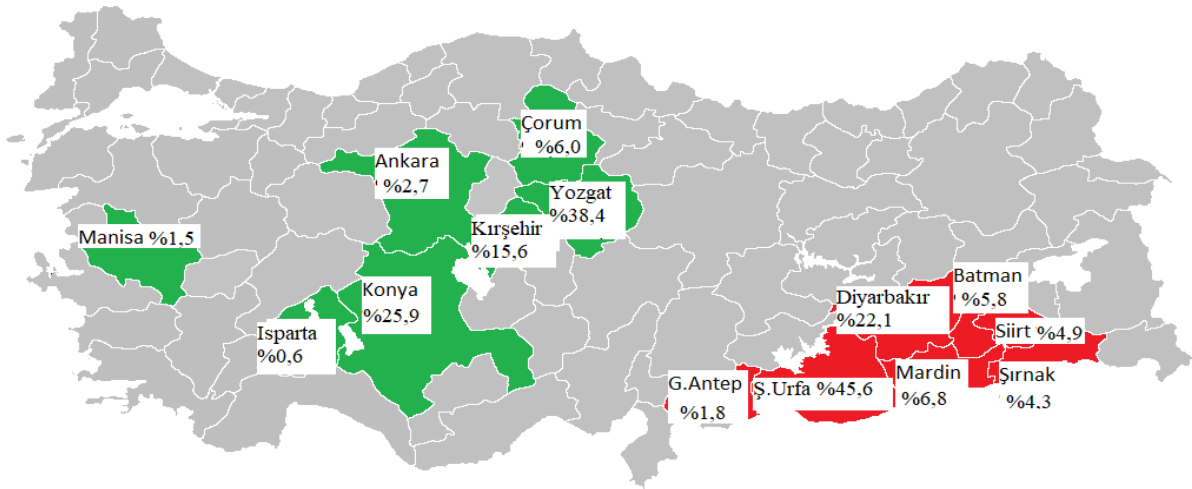
Yeşil mercimek üretiminin %38'i 185 bin dekar ile Yozgat'ta, %26'sı 125 bin dekar ile Konya'da, %16'sı ise 75 bin dekar ile Kırşehir'de yapılmaktadır. Yeşil mercimek üretiminde 2017-2020 yılları arasında genel olarak bir artış olduğu görülmektedir. 2021 yılında 2017 yılına göre %108 oranında, bir önceki yıla göre %28 oranında artarak 482 bin dekar alanda yeşil mercimek tarımı gerçekleşmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. İllere göre Türkiye yeşil mercimek ekim alanları (bin da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Yozgat	88	106	164	156	185
Konya	23	102	105	94	125
Kırşehir	19	26	40	41	75
Çorum	30	33	25	26	29
Ankara	12	19	14	16	13
Manisa	12	10	8	8	7
Sivas	1	1	1	2	6
Uşak	9	9	7	5	6
Nevşehir	1	1	1	1	5
Bayburt	1	2	4	4	4
Diğer	34	33	28	26	27
Toplam	232	342	396	378	482

Kaynak: TÜİK, 2022

Grafik 7. Türkiye’de mercimek ekimi yapılan önemli iller (2021, %)

Kaynak: Tablo 8, Tablo 9

3.2. Türkiye’de Mercimek Üretim Miktarı

Türkiye’de 2021 yılında kırmızı mercimek üretiminin %46’sı 105 bin ton ile Şanlıurfa’da, %20’si 46 bin ton ile Diyarbakır’da, %7’si ise 16 bin ton ile Batman’da gerçekleşmiştir. Şanlıurfa’da üretim 2021 yılında bir önceki yıla göre %1 oranında artmış, Diyarbakır’da %42, Batman’da %42 oranında azalmıştır. 2020/21 üretim sezonunda genel olarak üretim alanlarında artış olmasına karşın dünyada olduğu gibi Türkiye’de de görülen kuraklık mercimek verimini olumsuz etkilemiş, rekoltede ciddi düşüşler görülmüştür. Toplam kırmızı mercimek üretimi 2021 yılında bir önceki yıla göre %31 oranında düşerek 228 bin ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek üretimi (bin ton)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Şanlıurfa	127	72	91	104	105
Diyarbakır	148	125	103	97	46
Batman	26	27	27	28	16
Siirt	10	3	9	15	16
Mardin	51	42	40	31	12
Şırnak	3	4	5	22	8
Konya	2	3	7	6	4
Gaziantep	10	12	9	8	4
Adıyaman	5	2	1	2	4
Kilis	4	4	4	4	3
Diğer	13	16	13	11	9
Toplam	400	310	310	328	228

Kaynak: TÜİK, 2022

Toplam yeşil mercimek üretimi ise 2021 yılında bir önceki yıla göre %17 oranında azalarak 35 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İllere göre yeşil mercimek üretimi incelendiğinde 2021 yılında; üretimin %48’i 17 bin ton ile Yozgat’ta, %19’u 6,5 bin ton ile Kırşehir’de, %13’ü 4,7 bin ton

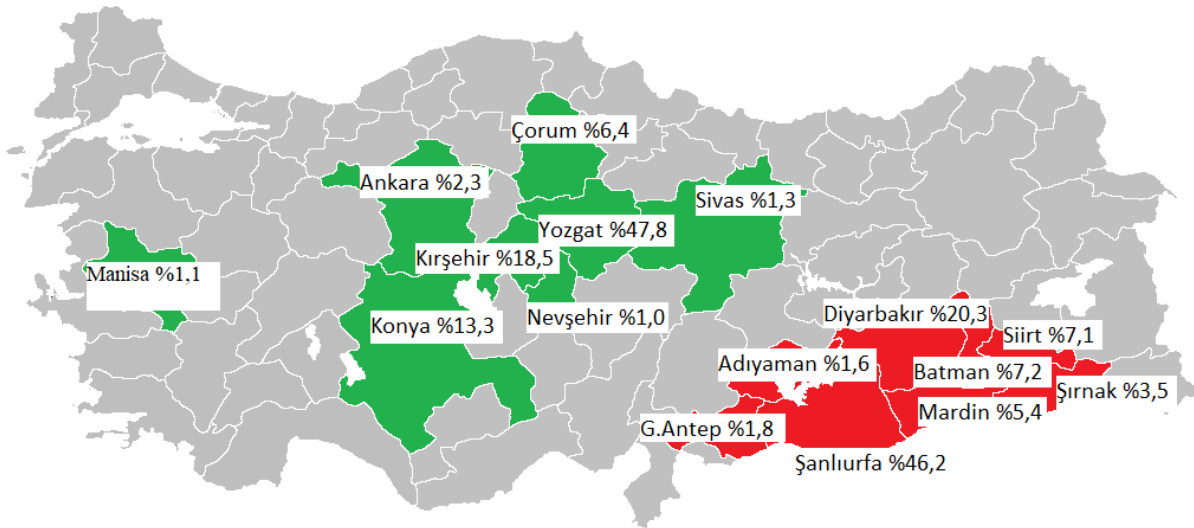
ile Konya’da yapıldığı görülmektedir. Yeşil mercimek üretimi 2021 yılında bir önceki yıla göre Yozgat’ta %1, Konya’da %52, Çorum’da %32 oranında azalış gösterirken, Kırşehir’de %22 oranında artmıştır. Kırşehir de dahil üretim alanlarındaki artışa rağmen yaşanan kuraklık 2021 yılında yeşil mercimek rekoltesini de olumsuz etkilemiş ve üretimde düşüş görülmüştür (Tablo 11).

Tablo 11. İllere göre Türkiye yeşil mercimek üretimi (bin ton)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Yozgat	11,7	14,0	17,3	17,0	16,7
Kırşehir	2,2	3,1	4,9	5,3	6,5
Konya	3,7	13,3	10,9	9,8	4,7
Çorum	3,7	4,4	3,3	3,3	2,2
Ankara	1,4	2,0	1,7	1,9	0,8
Sivas	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4
Manisa	1,3	0,9	0,8	0,7	0,4
Nevşehir	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Hatay	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Uşak	1,1	1,0	0,7	0,6	0,3
Diğer	4,5	4,1	3,8	3,3	2,3
Toplam	30,0	43,0	43,6	42,4	35,0

Kaynak: TÜİK, 2022

Grafik 8. Türkiye’de mercimek üretimi yapan önemli iller (2021,%)

Kaynak: Tablo 10, Tablo 11

3.3. Türkiye’de Mercimek Tüketimi

Türkiye’de mercimek tüketimi incelendiğinde; kırmızı mercimeğin yeşil mercimeğe göre daha fazla tercih edildiği ve kişi başına mercimek tüketiminin yıllar itibarıyla büyük farklılıklar göstermediği görülmektedir. Kırmızı mercimek tüketiminin 4,5-5 kg arasında olduğu, yeşil mercimeğin ise 0,5-0,8 kg arasında değiştiği görülmektedir.

En düşük kırmızı mercimek tüketiminin 2018/19 üretim sezonunda olduğu ve toplam tüketimin bir önceki yıla göre %10 oranında azalarak yaklaşık 364 bin ton olarak gerçekleştiği görülmektedir. 2020/21 sezonunda ise kırmızı mercimek tüketiminin bir önceki yıla göre %8 oranında, kişi başına tüketimin de paralel olarak %7 oranında artışı görülmektedir. Yeşil mercimekte ise; 2020/21 üretim sezonunda bir önceki yıla göre tüketim %46 oranında artarak 64 bin ton olarak gerçekleşirken, kişi başına tüketim %60 oranında artarak 0,8 kg olarak gerçekleşmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Türkiye mercimek tüketimi

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Kırmızı Mercimek	Tüketim (bin ton)	408,1	402,3	363,8	381,2	413,1
	Kişi Başı Tüketim (kg)	5,1	5,0	4,4	4,6	4,9
Yeşil Mercimek	Tüketim (bin ton)	39,9	48,6	43,3	44,2	64,4
	Kişi Başı Tüketim (kg)	0,5	0,6	0,5	0,5	0,8

Kaynak: TÜİK, 2022

3.4. Dış Ticaret

3.4.1. İthalat

Türkiye toplam mercimek ithalatı 2021/22 sezonunda 507 bin ton olarak gerçekleşmiştir ve bir önceki yıla göre %12 oranında artmıştır. Türkiye mercimek ithalatı ağırlıklı olarak kırmızı mercimek olarak yapılmaktadır. 2021/22 sezonunda ithalatın %78'i 397 bin ton ile Kanada'dan, %10'u 52 bin ton ile Rusya Federasyonundan, %6'sı ise 33 bin ton ile Kazakistan'dan yapılmıştır. Rusya Federasyonu'nda 2021/22 sezonu ithalatı bir önceki sezona göre %500 oranında artış ile son beş üretim sezonunun en yüksek miktarı olurken, onu %296 oranında artış ile Ukrayna takip etmektedir. Son iki sezondur Kazakistan'dan yapılan ithalatın %70 oranlarında azaldığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Ülkelere göre Türkiye mercimek ithalatı (ton)

Ülkeler	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Kanada	173.672	165.183	357.761	377.262	396.818
Rusya Federasyonu	25.366	16.336	16.900	8.708	52.335
Kazakistan	80.803	111.066	114.227	24.277	32.595
Avustralya	20.762	4.427	12.031	25.320	12.364
Suriye	9.990	5.960	10.641	11.074	8.395
Ukrayna	1.276	5.580	3.162	633	2.509
ABD	2.832	1.542	631	5.046	1.419
İtalya	-	46	57	24	48
Birleşik Krallık	-	21	-	47	35
Diğer	381	1.296	952	26	51
Toplam	315.083	311.456	516.363	452.416	506.568

Kaynak: TÜİK, 2022

3.4.2. İhracat

Türkiye toplam mercimek ihracatı 2021/22 sezonunda 327 bin ton olarak gerçekleşmiştir ve bir önceki yıla göre %33 oranında artmıştır. Türkiye mercimek ihracatı ithalatta olduğu gibi ağırlıklı olarak kırmızı mercimek olarak yapılmaktadır. İhracatın %40'ı 130 bin ton ile Irak'a, %14'ü 44 bin ton ile Sudan'a, %4'ü 14 bin ton ile Birleşik Krallık'a yine %4'ü 13 bin ton ile Mısır'a gerçekleşmiştir. 2021/22 sezonunda Irak'a gerçekleşen ihracat %161 oranında artarak son beş sezonun en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Tablo 14).

Tablo 14. Ülkelere göre Türkiye mercimek ihracatı (ton)

Ülkeler	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Irak	48.480	70.178	52.708	49.757	129.846
Sudan	34.462	49.903	60.452	41.704	44.299
Birleşik Krallık	6.631	7.024	12.179	8.877	13.985
Mısır	36.751	50.743	28.401	21.618	13.496
Almanya	10.376	11.740	16.499	17.534	13.221
İtalya	7.382	9.182	8.917	11.639	10.232
Suriye	10.488	6.205	4.005	4.260	8.519
Cezayir	4.887	5.925	5.170	10.170	8.433
İsrail	5.632	4.369	7.289	4.913	7.114
Lübnan	3.427	2.851	4.132	3.237	6.439
Hollanda	6.055	4.631	6.278	6.235	6.195
Diğer	73.401	76.582	121.550	65.460	65.401
Toplam	247.973	299.334	327.581	245.402	327.178

Kaynak: TÜİK, 2022

3.5. Türkiye Mercimek Fiyatları

Mercimek fiyatlarının 2018 yılında azalmasına karşın 2019 yılından itibaren artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Üretici fiyatlarındaki artışın tüketici ve borsa fiyatlarını da etkilediği söylenebilir. 2021 yılı kırmızı mercimek üretici fiyatı bir önceki yıla göre %63 oranında artarak 5,68 TL/kg, yeşil mercimek üretici fiyatı %33 oranında artarak 5,87 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Kırmızı mercimek borsa fiyatı %58 oranında artarak 10,88 TL/kg, kırmızı mercimek tüketici fiyatı ise %43 oranda artarak 13,51 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Tablo 15). Fiyat artışlarında özellikle 2021 yılında görülen kuraklık ve rekolte düşüşlerinin etkisi görülmektedir.

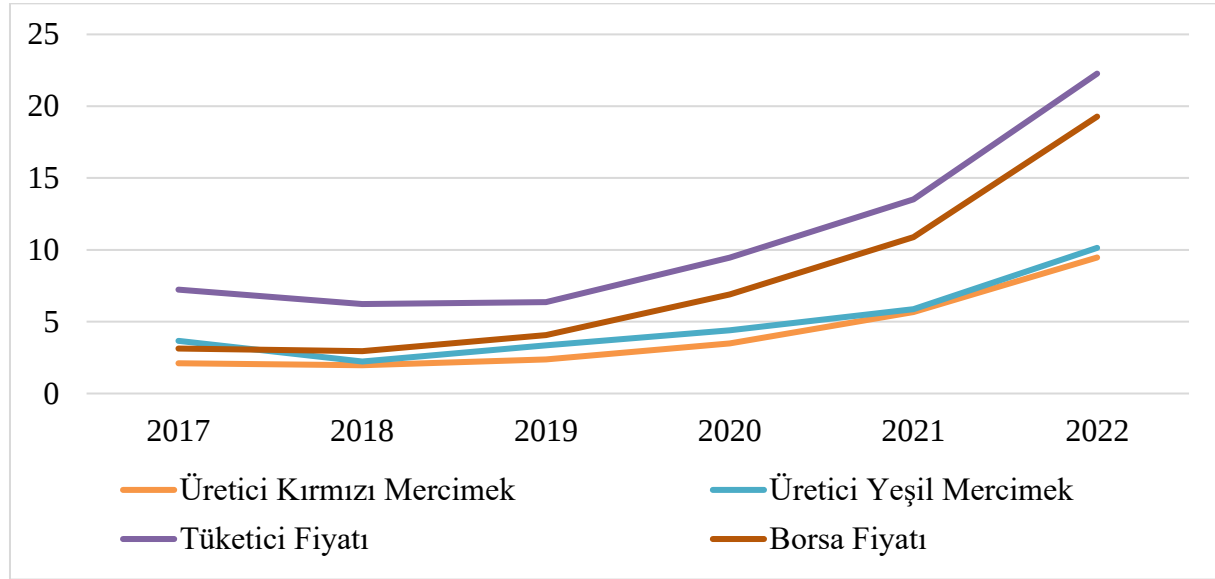
Tablo 15. Türkiye Mercimek Fiyatları (TL/kg)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Üretici Fiyatı Kırmızı Mercimek	2,10	1,97	2,37	3,48	5,68	9,47
Üretici Fiyatı Yeşil Mercimek	3,66	2,23	3,35	4,41	5,87	10,14
Tüketici Fiyatı ¹	7,24	6,23	6,37	9,46	13,51	22,27
Borsa Fiyatı ²	3,13	2,95	4,06	6,89	10,88	19,28

Kaynak: Üretici-Tüketici Fiyat TÜİK, 2022 ¹ Kırmızı Mercimek Fiyatı,

²Gaziantep Ticaret Borsası, 2022 * Borsa fiyatı ilk 7 ay, üretici fiyatı İlk 6 ay, tüketici fiyatı ilk 4 ay ortalaması alınmıştır.

Grafik 9. Türkiye mercimek fiyatları (TL/kg)

Kaynak: Tablo 15

2022 * Borsa fiyatı ilk 7 ay, üretici fiyatı ilk 6 ay, tüketici fiyatı ilk 4 ay ortalaması alınmıştır.

3.6. Türkiye’de Mercimek Destekleme Politikaları

“Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Mercimek Destekleri” 2021 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tespit edilen yerlerde fark ödemesi desteğine ilave %50 olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 30 TL/da, mazot desteği 24 TL/da, gübre desteği 8 TL/da olarak verilmiştir. Organik tarım desteğinde ise 2. kategori ürünler arasında yer almaktadır ve ürün sertifikası bireysel ise 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu için ise 20 TL/da olarak belirlenmiştir. Ürün verimi dikkate alınarak 2021 yılında bir önceki yıla göre verilen destekler kilogram bazında incelendiğinde; fark ödemesi desteği aynı kalırken, toprak analizi %82 oranında, mazot desteği %95, gübre desteği %78, sertifikalı tohum desteği ise %78 oranlarında artmıştır. Toplam destekleme miktarı ise %37 oranında artmıştır (Tablo 16). Verilen desteklemelerde alan bazlı destekler rekolteye bağlı olarak yıllara göre değişiklik göstermekte olup, 2021 yılı kuraklığa bağlı verim düşüklüğü kilogram bazında destek miktarında artışa neden olmuştur.

Tablo 16. Verilen Destekler (TL/kg)

	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2016	0,300		0,134		0,073	0,508
2017	0,300	0,005	0,134	0,027	0,074	0,540
2018	0,500	0,005	0,134	0,027	0,094	0,760
2019	0,500	0,006	0,156	0,031	0,172	0,865
2020	0,500	0,005	0,191	0,051	0,140	0,887
2021	0,500	0,009	0,341	0,091	0,270	1,214

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, TEPGE hesaplamaları.

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Baklagiller, besin değerleri bakımından zengin olmasının yanı sıra samanının beslenme değerinin yüksek olması nedeniyle hayvan beslemede yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca çevrecilik ve sürdürülebilir tarımın popüleritesinin arttığı günümüzde, yetiştirildikleri toprağa olumlu etkilerde bulunmalarıyla baklagillerin önemi daha da artmaktadır.

Dünya mercimek ekiminde Kanada, Hindistan ilk sırada yer almaktadır. Bu iki ülke üretimde de büyük paya sahiptir. Dünya genelinde görülen COVID-19 pandemisi tüketici alışkanlıklarını etkilemiş uzun süre muhafaza edilebilen ürünlere ve konserveye eğilim arttırdığı için mercimek tüketiminde de artış yaşanmıştır. Ayrıca dünya genelinde görülen olumsuz iklim koşulları 2021 yılı mercimek verimini de önemli ölçüde etkilemiştir. Kırmızı mercimek rekoltesi Kanada için 2021 yılında sezon başındaki kuraklık ve soğuk hava nedeniyle ortalamasının oldukça altında gerçekleşmiştir.

Hindistan hükümeti üretimdeki keskin düşüşü ve gıda fiyat enflasyonunu kontrol altında tutmak amacıyla 20 Aralık'ta gümrüksüz güvercin bezelye, urad, mung gibi bakliyatların ithalatını bir önceki son tarih olan 31 Aralık 2021'den 31 Mart 2022'ye, Rusya'dan mercimek teminini ise 20 Haziran 2022'ye kadar uzatmıştır. Yine fiyatları dengeleyebilmek ve iç talebi karşılayabilmek için tarife indirimlerini 31 Mart 2023'e kadar uzatma eğiliminde olup Kazakistan'dan mercimek ithalatını da 30 Haziran 2022'ye kadar uzatmıştır. Avustralya'da mercimek hasatının iyi durumda olması Kanada mercimek fiyatlarındaki artışı durdurmuştur.

Türkiye'de bu süreçte yaşanan belirsizlikler nedeniyle iç piyasada fiyat dalgalanmalarının önüne geçmek ve sanayinin hammadde ihtiyacının düzenli karşılanması için 05 Kasım 2020 tarihinde yayımlanan karar ile mercimekte uygulanan %19,3'lük gümrük vergisi %9'a indirilmiştir. 2021 yılında yaşanan kuraklık nedeniyle oluşan rekolte kaybı fiyat artışlarına neden olmuştur. Artan fiyatların tüketiciye olan yansımalarının azaltılması amacı ile 08 Eylül 2021 tarihi itibarı ile 31 Aralık 2021 tarihine kadar mercimekte uygulanmakta olan %19,3'lük gümrük vergisi tarifesi %0'a indirilmiş, 31 Aralık 2021'de yayınlanan Resmi Gazete ile 31 Aralık 2022 tarihine kadar gümrük vergisinin tekrar %0 olarak uygulanması devam etmiştir.

Türkiye'de TÜİK 2021 yılı 1. Bitkisel Üretim tahmini kırmızı mercimekte 350 bin ton olarak açıklanmış ancak %35 oranında düşerek 228 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Yeşil mercimekte ise 45 bin ton olarak açıklanmış, %22 oranında düşerek 35 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Üretim sezonunda görülen kuraklık nedeniyle yaşanan yıllık ürün kaybı nedeniyle mercimek de diğer etkilenen ürünlerle birlikte kuraklık desteklemesi kapsamına alınmış olup üreticilere zararları oranında 30-100 TL/da destek ödemesi yapılmıştır.

TÜİK 2022 yılı 1. Bitkisel Üretim tahmini kırmızı mercimekte 400 bin ton olarak yeşil mercimekte ise 45 bin ton olarak açıklanmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan bölgesel kuraklıklar kuru tarım alanlarında ekimi yapılan kırmızı mercimek üretimini olumsuz etkilemiştir. Ancak Şanlıurfa ilinde sulu tarım alanlarında pamuk öncesi yapılan ekilişlerin rekolteye olumlu katkı sağlayacağı, böylece geçen yılın üzerinde mercimek üretiminin gerçekleşeceği öngörülmektedir. TMO 2022 yılı için kırmızı kabuklu mercimek alım fiyatı 14 TL/kg olarak belirlenmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2021 yılında uygulanmaya başlanan "Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi" kapsamında hazırlanan ve uygun görülen projeler ile mercimek üretimini arttırmaya yönelik çalışmalara 2022 yılında da devam edilmekte olup, tohum temininde %75 Bakanlık katkısı sağlanmaktadır.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya mercimek ekim alanı (bin ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kanada	2.221,0	1.773,8	1.499,4	1.488,6	1.704,8
Hindistan	1.276,0	1.461,1	1.549,2	1.362,7	1.353,9
Avustralya	233,9	693,4	418,5	400,1	412,4
Türkiye	246,3	292,5	259,4	281,7	247,6
Nepal	205,9	207,0	198,6	208,8	212,9
Amerika Birleşik Devletleri	366,2	413,6	290,6	174,4	208,0
Bangladeş	154,5	154,7	156,0	142,4	141,3
İran (İslam Cumhuriyeti)	131,5	131,6	134,0	133,2	130,6
Rusya Federasyonu	61,0	163,5	247,9	129,8	128,6
Suriye Arap Cumhuriyeti	123,1	134,9	125,2	113,6	112,7
Etiyopya	113,7	119,0	99,8	87,4	84,5
Çin	65,4	67,8	69,6	66,0	65,4
Kazakistan	104,0	330,5	294,6	101,9	61,3
Fas	9,6	42,8	39,8	40,2	40,6
Arjantin	19,0	16,4	15,3	21,3	32,9
Cezayir	8,8	19,0	26,0	29,5	14,7
Pakistan	17,9	14,6	13,6	12,9	9,5
Yemen	9,6	9,5	9,6	9,6	9,4
Meksika	2,8	8,6	8,1	8,2	9,3
Kolombiya	4,3	4,5	4,5	4,2	4,3
Ekvador	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6
Ukrayna	1,5	8,3	24,5	7,3	3,1
Diğer	83,2	110,6	21,0	18,9	18,6
Genel Toplam	5.463,0	6.181,4	5.508,5	4.846,4	5.009,9

Kaynak: FAO (16.08.2022)

Ek Tablo 2. Ülkelere göre dünya mercimek üretimi (bin ton)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Kanada	3.193,8	2.558,5	2.192,1	2.382,0	2.867,8
Hindistan	976,0	1.223,9	1.621,8	1.227,8	1.180,0
Avustralya	292,0	865,3	542,8	359,3	525,8
Amerika Birleşik Devletleri	580,3	339,4	381,4	244,4	336,2
Türkiye	365,0	430,0	353,0	353,6	370,8
Nepal	253,0	254,3	249,5	251,2	262,8
Bangladeş	158,2	168,8	176,6	175,4	177,4
Kazakistan	139,7	313,2	253,6	75,4	51,1
Çin	155,2	171,9	172,2	164,2	164,4
Etiyopya	166,3	175,1	140,8	119,3	113,0
Rusya Federasyonu	65,2	197,9	194,7	116,6	115,6
Suriye Arap Cumhuriyeti	113,5	137,9	73,7	100,7	200,2
İran (İslam Cumhuriyeti)	82,6	79,1	70,7	71,0	69,8
Arjantin	22,0	20,0	18,6	25,5	34,5
Fas	2,0	28,2	31,7	37,1	9,0
Cezayir		19,1	29,7	26,5	12,1
Fransa	23,9	40,0	-	-	-
İspanya	29,8	24,4	-	-	-
Ukrayna	2,8	11,5	19,6	8,0	3,2
Meksika	2,1	8,9	9,0	9,5	10,1
Yemen	7,3	7,3	7,1	7,1	7,2
Pakistan	7,8	6,7	6,4	6,0	4,9
Diğer	44,5	49,5	25,7	23,1	21,8
Genel Toplam	6.683,3	7.130,8	6.570,7	5.783,8	6.537,6

Kaynak: FAO (16.08.2022)

Ek Tablo 3. Ülkelere göre dünya mercimek ithalat miktarı (ton)

Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Trinidad ve Tobago	1.739,3	1.950,4	1.850,1	2.358,6	1.916,4
Hindistan	1.122,9	217,1	822,4	1.061,3	724,5
Türkiye	371,4	355,3	401,2	629,5	536,7
Bangladeş	288,2	380,9	490,4	518,1	444,8
Birleşik Arap Emirlikleri	273,7	194,2	268,1	244,3	346,4
Sri Lanka	165,9	0,0	176,9	178,4	205,3
Pakistan	145,6	83,7	123,7	193,8	164,9
İran İslam Cumhuriyeti	126,8	96,5	85,6	105,4	108,1
Etiyopya	5,3	0,5	47,4	128,9	103,0
Mısır	-	181,2		85,5	100,3
Kolombiya	82,6	69,1	81,1	108,1	85,2
Nepal	56,3	45,6	49,5	82,7	79,4
Kanada	57,1	19,5	83,2	104,9	78,5
Cezayir	90,5	72,8	75,4	69,6	78,0
Amerika Birleşik Devletleri	56,3	75,5	68,2	71,8	73,1
Irak	64,8	62,9	100,1	81,7	61,0
Peru	55,6	47,3	55,6	81,6	55,2
İtalya	49,4	46,4	40,7	62,2	50,6
Sudan	61,0	61,9	80,7	143,9	41,5
Almanya	36,4	36,4	32,8	43,8	37,9
Suudi Arabistan	53,1	55,6	56,5	58,3	36,0
Meksika	83,5	166,8	-	-	35,6
Diğer	572,2	676,1	631,5	863,9	418,2
Genel Toplam	5.557,9	4.895,7	5.621,0	7.276,2	5.780,5

Kaynak: Trademap (16.08.2022)

Ek Tablo 4. Ülkelere göre dünya mercimek ihracat miktarı (ton)

Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Kanada	1.641,4	1.644,2	2.116,9	3.125,1	1.928,5
Avustralya	902,9	429,4	515,3	706,3	900,5
Trinidad ve Tobago	122,4	145,6	162,0	238,1	291,1
Türkiye	263,9	298,3	308,6	406,2	289,5
Amerika Birleşik Devletleri	277,4	133,9	263,2	330,0	201,7
Birleşik Arap Emirlikleri	155,7	151,3	209,8	250,9	157,3
Rusya Federasyonu	62,8	77,9	150,6	55,8	81,0
Kazakistan	99,3	171,2	181,8	68,6	48,0
Mısır	4,7	21,0	17,4	8,5	16,6
Belçika	10,6	13,2	12,4	17,0	12,5
Suriye Arap Cumhuriyeti	26,1	17,8		19,2	9,8
Hindistan	9,5	15,5	17,3	18,1	9,5
Sri Lanka	12,0		10,5	28,7	9,1
Hollanda	5,5	4,9	4,7	7,4	8,5
Almanya	5,4	5,1	6,1	6,1	6,1
İspanya	10,3	5,1	3,3	8,1	5,6
Fransa	5,8	5,7	5,9	5,8	5,2
Çin	10,1	8,1	7,2	9,3	4,8
Nepal	7,9	13,7	11,2	2,7	4,4
Kırgızistan	-	0,7	6,6	7,2	4,4
Ukrayna	1,8	7,7	13,4	8,8	3,4
Afganistan	2,0	1,5	3,0	6,2	3,4
Diğer	57,6	130,9	36,9	42,8	27,3
Genel Toplam	3.695,3	3.302,7	4.064,2	5.376,7	4.028,0

Kaynak: Trademap (16.08.2022)

Ek Tablo 5. Ülkelere göre mercimek verimi (kg/da)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Ürdün	117,9	571,4	397,0	340,0	313,9
Çin	237,2	253,6	247,5	248,9	251,2
Yeni Zelanda	243,1	245,2	246,9	245,1	245,6
Mısır	206,4	225,7	241,6	220,5	216,8
Tacikistan	156,1	142,8	181,6	191,8	190,4
Suriye Arap Cumhuriyeti	92,2	102,2	58,9	88,6	177,7
Filistin	142,7	146,9	160,1	169,9	176,9
Kanada	143,8	144,2	146,2	160,0	168,2
Amerika Birleşik Devletleri	158,5	82,1	131,3	140,1	161,6
Türkiye	148,2	147,0	136,1	125,5	149,7
Ermenistan	200,0	121,5	126,9	101,6	139,0
Etiyopya	146,3	147,1	141,2	136,5	133,7
Lübnan	95,6	176,6	141,3	130,5	129,8
Azerbaycan	150,9	135,3	163,9	164,1	127,8
Avustralya	124,8	124,8	129,7	89,8	127,5
Bangladeş	102,4	109,1	113,3	123,2	125,5
Nepal	122,9	122,9	125,6	120,3	123,5
Kuzey Makedonya	131,0	111,6	132,1	132,4	112,7
Meksika	74,8	104,5	110,9	115,4	108,6
Arjantin	115,8	121,8	121,9	120,2	104,8
Ukrayna	187,3	138,6	80,1	110,1	101,9
Peru	88,3	89,1	91,2	92,6	91,7

Kaynak: FAO (16.08.2022)

Ek Tablo 6. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek ekim alanları (bin da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Şanlıurfa	1.121	930	950	806	1.188
Diyarbakır	758	681	632	537	576
Mardin	304	302	277	176	176
Batman	141	133	152	143	150
Siirt	76	73	70	88	128
Şırnak	26	31	39	116	112
Konya	19	32	65	40	64
Gaziantep	73	75	68	52	47
Kilis	38	37	34	35	34
Adıyaman	30	12	6	13	30
Diğer	107	125	135	92	97
Toplam	2.693	2.431	2.428	2.098	2.602

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 7. İllere göre Türkiye yeşil mercimek ekim alanları (bin da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Yozgat	88	106	164	156	185
Konya	23	102	105	94	125
Kırşehir	19	26	40	41	75
Çorum	30	33	25	26	29
Ankara	12	19	14	16	13
Manisa	12	10	8	8	7
Sivas	1	1	1	2	6
Uşak	9	9	7	5	6
Nevşehir	1	1	1	1	5
Bayburt	1	2	4	4	4
Diğer	34	33	28	26	27
Toplam	232	342	396	378	482

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 8. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek üretimi (bin ton)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Şanlıurfa	127	72	91	104	105
Diyarbakır	148	125	103	97	46
Batman	26	27	27	28	16
Siirt	10	3	9	15	16
Mardin	51	42	40	31	12
Şırnak	3	4	5	22	8
Konya	2	3	7	6	4
Gaziantep	10	12	9	8	4
Adıyaman	5	2	1	2	4
Kilis	4	4	4	4	3
Diğer	13	16	13	11	9
Toplam	400	310	310	328	228

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 9. İllere göre Türkiye yeşil mercimek üretimi (bin ton)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Yozgat	11,7	14,0	17,3	17,0	16,7
Kırşehir	2,2	3,1	4,9	5,3	6,5
Konya	3,7	13,3	10,9	9,8	4,7
Çorum	3,7	4,4	3,3	3,3	2,2
Ankara	1,4	2,0	1,7	1,9	0,8
Sivas	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4
Manisa	1,3	0,9	0,8	0,7	0,4
Nevşehir	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Hatay	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Uşak	1,1	1,0	0,7	0,6	0,3
Diğer	4,5	4,1	3,8	3,3	2,3
Toplam	30,0	43,0	43,6	42,4	35,0

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 10. İllere göre Türkiye kırmızı mercimek verimi (kg/da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Kahramanmaraş	98	114	103	149	230
Adana	-	-	-	-	222
Hatay	-	-	-	136	216
Kayseri	-	-	-	175	160
Isparta	158	165	164	160	157
Erzincan	-	-	-	133	133
Nevşehir	125	136	122	130	130
Siirt	135	132	128	168	127
Amasya	-	-	-	-	125
Adıyaman	174	194	168	154	124
Bursa	97	108	93	119	117
Batman	183	200	175	196	109
Afyonkarahisar	-	-	-	-	100
Kütahya	125	120	100	100	100
Şanlıurfa	113	89	96	129	95
Gümüşhane	-	-	-	116	94
Kırşehir	121	114	107	120	92
Sivas	-	140	114	109	91
Manisa	96	99	94	95	90
Gaziantep	138	155	137	146	87
Diyarbakır	196	184	163	182	86
Muş	145	153	138	143	86
Kahramanmaraş	98	114	103	149	230
Adana	-	-	-	-	222
Hatay	-	-	-	136	216
Kayseri	-	-	-	175	160

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 11. İllere göre Türkiye yeşil mercimek verimi (kg/da)

İller	2017	2018	2019	2020	2021
Kırklareli	133	-	-	250	250
Muğla	-	-	-	265	200
Van	-	-	-	-	178
Kastamonu	-	-	-	-	167
Hatay	110	101	157	153	158
Tekirdağ	163	141	141	148	131
Bursa	63	125	104	124	115
Balıkesir	136	129	120	119	111
Mersin	122	117	117	121	105
Ordu	175	150	150	150	105
Adana	-	-	-	-	100
Gaziantep	133	145	145	132	94
Isparta	147	135	136	136	94
Kayseri	130	119	120	118	94
Karaman	152	131	131	130	93
Tokat	155	138	132	121	91
Yozgat	132	132	109	109	90
Gümüşhane	-	-	-	117	88
Kırşehir	116	115	125	129	86
Erzurum	71	75	85	89	84
Denizli	129	112	115	102	82
Niğde	106	102	111	114	82
Kütahya	109	104	100	101	81
Kahramanmaraş	100	120	120	100	80
Amasya	149	138	138	136	78

Kaynak: TÜİK (16.08.2022)

Ek Tablo 122. Ülkelere göre Türkiye mercimek ithalatı (ton)

Ülkeler	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Kanada	173.672	165.183	357.761	377.262	396.818
Rusya Federasyonu	25.366	16.336	16.900	8.708	52.335
Kazakistan	80.803	111.066	114.227	24.277	32.595
Avustralya	20.762	4.427	12.031	25.320	12.364
Suriye	9.990	5.960	10.641	11.074	8.395
Ukrayna	1.276	5.580	3.162	633	2.509
ABD	2.832	1.542	631	5.046	1.419
İtalya	0	46	57	24	48
Birleşik Krallık	0	21	0	47	35
Diğer	381	1.296	952	26	51
Toplam	315.083	311.456	516.363	452.416	506.568

Kaynak: TÜİK (16.08.2022) Temmuz-Haziran üretim sezonu alınmıştır.

Ek Tablo 133. Ülkelere göre Türkiye mercimek ihracatı (ton)

Ülkeler	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Irak	48.480	70.178	52.708	49.757	129.846
Sudan	34.462	49.903	60.452	41.704	44.299
Birleşik Krallık	6.631	7.024	12.179	8.877	13.985
Mısır	36.751	50.743	28.401	21.618	13.496
Almanya	10.376	11.740	16.499	17.534	13.221
İtalya	7.382	9.182	8.917	11.639	10.232
Suriye	10.488	6.205	4.005	4.260	8.519
Cezayir	4.887	5.925	5.170	10.170	8.433
İsrail	5.632	4.369	7.289	4.913	7.114
Lübnan	3.427	2.851	4.132	3.237	6.439
Hollanda	6.055	4.631	6.278	6.235	6.195
Ürdün	5.511	4.202	3.649	3.698	5.741
Belçika	1.916	1.979	2.883	3.617	4.570
Çin	546	2.752	3.470	3.106	4.468
Eritre	7.000	3.500	14.350		4.000
Kuveyt	4.561	3.112	6.004	2.905	3.832
Libya	4.166	4.519	25	1.953	3.803
Kenya	614	1.545	3.430	1.200	3.100
Fransa	2.673	2.536	3.177	4.283	3.051
Mersin Serbest Bölgesi	822	909	1.043	2.250	2.919
Polonya	949	1.273	2.138	1.682	2.169
ABD	2.835	2.217	3.493	3.851	1.912
Çekya	680	1.038	951	1.439	1.798
Katar	5.195	3.938	4.568	3.566	1.676
İran	308	1.747	796	871	1.375
Diğer	35.625	41.315	71.573	31.039	20.987
Toplam	247.973	299.334	327.581	245.402	327.178

Kaynak: TÜİK (16.08.2022) Temmuz-Haziran üretim sezonu alınmıştır.

KAYNAKLAR

Anonim,2017 <http://www.millermagazine.com/dunya-kuru-fasulye-nohut-pazari/.html>

Adak, M. S., Güler, M., Kayan, N., 2009. Yemeklik Baklagillerin Üretimini Artırma Olanakları, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/1f860e3b7f548ab_ek.pdf (Erişim Tarihi: 30.05.2018)

FAO, 2022. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division <Http://Faostat.Fao.Org>.(Erişim Tarihi 16.08.2022).

Kaya, F., 2010. Ülkemizde Yetiştirilen Bazı Mercimek Çeşitlerinin Bileşimlerinin Belirlenmesi. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana. 59s.

Kün, E., Çiftçi, C., Y., Birsin, M., Ülger, A., C., Karahan, S., Zencirci, N., Öktem, A., Güler, M., YILMAZ, N., ATAK, M., 2004. Tahıl ve Yemeklik Dane Baklagiller Üretimi. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/11a7a84d3d5ce4d_ek.pdf?tipi=14&sube= (Erişim Tarihi: 20.05.2018)

Uzunöz, M., 2009. Türkiye’de Baklagil Ürünlerinde İç Ticaret Hadleri. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Tokat, 26(1): 29-37.

UBK, 2014 Ulusal Baklagil Konseyi, Baklagil Raporu www.ubk.org.tr

Trade Map, 2022. <https://www.trademap.org/> (Erişim Tarihi 16.08.2022)

TÜİK, 2022. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi:16.08.2022)

TEPGE YAYIN NO: 358
ISBN: 978-625-8451-49-8

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Eylül 2022

İletişim:
T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah.
Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5458

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz. Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir. Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazara aittir. Tarım ve Orman Bakanlığı ve TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.